

VERSLAG VAN DE
ALBEDA LEERSTOEL

Arbeidsverhoudingen bij
de overheid
2010

Prof. mr. R. Bekker
Prof. mr. L.C.J. Sprengers
Leiden, april 2011

Inleiding

Sinds november 2002 is de Albeda Leerstoel ondergebracht bij de universiteit Leiden. De leerstoel wordt sinds die tijd bekleed door twee hoogleraren: Mr. L.C.J. (Loe) Sprengers die zich vooral bezig houdt met de arbeidsverhoudingen bij de overheid en mr. R. (Roel) Bekker die in december 2007, na het vertrek van hoogleraar Alex Brenninkmeijer, is benoemd tot bijzonder hoogleraar en zich met name richt op de vernieuwing van arbeidsverhoudingen en politiek-ambtelijke verhoudingen, waarbij vooral aandacht wordt besteed aan hoe de overheid als werkgever binnen de politiek-ambtelijke context kan opereren.

Beide hoogleraren hebben een eigen onderzoeksgebied en geven van daaruit invulling aan de leeropdracht van de leerstoel. Met name op het terrein van de platformfunctie van de Albeda Leerstoel hebben beide hoogleraren diverse gezamenlijke activiteiten verricht.

Dit verslag geeft inzicht in de activiteiten die in 2010 door beide hoogleraren gezamenlijk en afzonderlijk zijn verricht in het kader van de Albeda Leerstoel.

1. Verslag Prof. mr. L.C.J. Sprengers Arbeidsverhoudingen bij de overheid

Bij de bestudering van de arbeidsverhoudingen bij de overheid besteed ik aandacht aan de ontwikkelingen in de arbeidsverhoudingen bij de overheid in relatie tot de ontwikkelingen in de marktsector. Onderwerpen van studie zijn de collectieve arbeidsvoorwaardenvorming, het medezeggenschapsrecht, omgaan met conflicten in het collectief overleg en ontwikkelingen in de individuele rechtspositie.

Voorts is onderwerp van onderzoek de specifieke ontwikkelingen binnen de arbeidsverhoudingen bij de overheid, zoals het sectorenmodel, het overeenstemmingsvereiste, de advies –en arbitrageregeling, de verhouding tussen de rol van de overheid als werkgever en wetgever, het primaat van de politiek en de ambtelijke status.

Ik heb bij de invulling van de leeropdracht de navolgende doelen gesteld:

- a. door onderzoek de ontwikkelingen binnen de arbeidsverhoudingen bij de overheid te bestuderen in vergelijking met de ontwikkelingen in de marktsector en bestudering van de verschillende deelgebieden die kenmerkend zijn voor de arbeidsverhoudingen bij de overheid;
- b. door onderwijsactiviteiten de kennis over de arbeidsverhoudingen bij de overheid te verbreden;
- c. samen met de collegehoogleraar invulling geven aan de platformfunctie vanuit de Albeda Leerstoel voor degenen die vanuit de wetenschap, het beleid en de praktijk betrokken zijn bij de arbeidsverhoudingen bij de overheid. (zie daarover hoofdstuk 3 van dit verslag).

Ad a: Onderzoek

Activiteiten Prof.mr. L.C.J.Sprengers voor jaarverslag 2010

Publicaties

- L.C.J. Sprengers "Collectief overleg en Conflict" en "Medezeggenschap", hoofdstukken 7 en 8 in: "Inleiding Nederlands Ambtenarenrecht", red E. Verhulp, Den Haag, BJU, 2010, derde druk.
- 'Het ligt eraan waar je zoekt, welk recht je zult vinden. Over de uitleg van het primaat van de politiek in de WOR', opgenomen in K.M. van Hassel en M.P. Nieuwe Weme (red).
- Willems' wegen, opstellen aangeboden aan prof.mr. J.H.M.Willems, Deventer 2010, Serie vanwege het van der Heijden instituut nr. 102, ISBN 978-90-13-07027 9, p. 375-385.
- Met G.A. Stouthart, The prohibition of age discrimination in labour relations, opgenomen in J.H.M. van Erp & L.P.W. van Vliet (ed.), Netherlands Reports to the Eighteenth International Congress of Comparative Law, Intersentia, Antwerp-Oxford-Portland p.339-354.ISBN 978-94-000-0042-1.

- "This is it?" Beschouwing over het eindstadium van het normalisatieproces, opgenomen J.Th.J. van den Berg e.a (red) Zoals een ambtenaar betaamt, Liber Amicorum voor C.R.Niessen Den Haag 2010 ISBN 978-90-79391-02-8, p. 133-147.
- "Bewerking Wet op de Ondernemingsraden en Wet op de Europese Ondernemingsraden", opgenomen in: "Tekst & Commentaar Arbeidsrecht", 6^e druk, Deventer, Kluwer, 2010 ISBN 978 90 13 07305 8.
- Artikelsgewijs commentaar bij art. 46a t/m 54 WOR in losbladige 'de Ondernemingsraad, aflevering 98, red. R.H. van 't Kaar, Kluwer, 23 pagina's.
- Jaarverslag Albeda Leerstoel 2010.

Artikelen

- Ondernemingsraad en activistische aandeelhouders, TRA 2010/2, p. 5-11.
- Wijziging in de regeling bedrijfscommissies, TRA 2010/17, p. 24-26.
- Medezeggenschapsrechtspraak juli 2009-juli2010, TRA 2010/100, p. 22-27.

Annotaties

- Hof Amsterdam 20 oktober 2009 en Hof Amsterdam (ok) 10 december 2009, Privatisering met eenzijdig vastgesteld sociaal plan geoorloofd, TRA 2010/51, p. 35-37.
- Hof Amsterdam (OK) 19 juli 2010, LJN BN 1709, Adviesrecht or niet ingeperkt door bevoegdheden redactieraad. TRA 2010/81, p. 26-27.

Digitaal

Bijdragen aan digitale databank Kennisbank Rechtspositie Ambtenaren, uitgave Reed Elsevier. Thema's:

- Overleg met de vakorganisaties bij de overheid
- Wet op de ondernemingsraden bij de overheid
- Artikelsgewijs commentaar bij art. 105-118 ARAR en art. 12-1 t/m 12.3 CAR/UWO

Onderwijs

- Keuzevak Arbeidsverhoudingen bij de overheid Universiteit Leiden.
- Colleges in verscheidene bachelor en mastervakken van de afdeling sociaal recht en ook van ondernemingsrecht Universiteit Leiden.
- Scriptiebegeleiding.
- Verscheidene PAO cursussen bij Universiteit Leiden, waaronder inleiding ambtenarenrecht en actualiteiten ambtenarenrecht en bij Universiteit Maastricht.
- Actualiteiten Ambtenarenrecht en Universiteit Groningen.

- Gastcolleges Universiteit van Tilburg
- Inleidingen voor Kluwer, Grotiusopleiding, AIAS.

Inleidingen

Onder meer:

- Werkgroep MZ-recht Vereniging voor Arbeidsrecht 26 januari 2010.
- Webinar (inleiding via internet) 23 maart 2011 voor Boom uitgeverijen.
- Voor delegatie uit Macedonië bij Ministerie SZW 28 mei 2010.

Verder

- De Albedagesprekken 2010.

Redacties

Ik ben lid van de redactie van de Kluwer-boekenreeks Monografieën Sociaal Recht en lid van de deelredactie Medezeggenschapsrecht Tijdschrift voor recht en arbeid (TRA). In 2009 ben ik toegetreden tot de redactie van een in 2010 operationeel geworden Kennisbank Ambtenarenrecht. Voorts ben ik lid van de Adviesraad van het vakblad OR Informatie.

Overige onderzoeksactiviteiten

- Ik heb meegewerkt aan het opstellen van een National Report of the Netherlands over 'The Prohibition of age discrimination in labour relations' ter voorbereiding op een congres over internationale rechtsvergelijking dat in de zomer 2010 in Washington plaatsvond.
- Ik heb als lid deelgenomen aan het netwerk Medezeggenschap dat vanuit het CAOP is opgezet.
- Ik heb zitting gehad in twee promotiecommissies bij de Universiteit Leiden en de Universiteit van Tilburg.

Ad. b: Onderwijs

Zie voor het keuzevak arbeidsverhoudingen bij de overheid het verslag van gezamenlijke activiteiten van dit jaarverslag.

Overige onderwijsactiviteiten

- Bijdrage aan het keuzevak over reorganisaties van afdeling Sociaal Recht voor bachelorstudenten.
- Bijdrage aan het vak 'procederen in het ondernemingsrecht' in het kader van de Masteropleiding ondernemingsrecht.

- In 2010 heb ik in het kader van het mastervak Collectief Arbeidsrecht colleges verzorgd aan de Universiteit van Tilburg als ook bij AIAS van de Universiteit van Amsterdam.
- Voor het overige ben ik betrokken geweest bij studiedagen gericht op advocaten georganiseerd vanuit verschillende organisaties.
- Ik ben voorzitter van de Fase-scriptieprijs die is ingesteld door de vakgroep sociaal recht van Universiteit van Tilburg.

2. Verslag Prof. mr. R. Bekker

Activiteiten

Voor mij was 2010 het tweede volledige jaar als hoogleraar op de Albeda Leerstoel. Dat jaar stond verder sterk in het teken van publicaties en speeches, alsmede een aantal andersoortige bijeenkomsten waar ik als hoogleraar aanwezig was.

In 2010 vormden ook de Albedagesprekken en het jaarlijkse openbare congres van de Albeda Leerstoel belangrijke evenementen. Op beide, en vooral op de gesprekken, kijk ik met veel voldoening terug. Ik heb de indruk dat we met deze gesprekken er in slagen om een kleine maar goed ingevoerde groep goed te betrekken bij en te interesseren voor de onderwerpen die relevant zijn als het gaat om arbeidsverhoudingen in de publieke sector.

Tenslotte wil ik niet onvermeld laten de colleges van het Keuzevak Arbeidsverhoudingen bij de overheid. Zowel de voorbereiding als het daadwerkelijk geven daarvan is de moeite waard.

Samenvattend: 2010 was een jaar waarin ik als hoogleraar Arbeidsverhoudingen naar mijn gevoel veel gedaan heb en daar bovendien wel enigszins mee aan de weg heb getimmerd. Een overzicht van alle concrete activiteiten en producten is als bijlage bijgevoegd.

De 'agenda arbeidsverhoudingen'

Ik denk dat we kunnen zeggen dat we invloed hebben gehad (en hebben) op de agenda, als het gaat om de arbeidsverhoudingen in de publieke sector. In werkprogramma's van bijvoorbeeld het ministerie van BZK komen de punten die wij hebben aangedragen goed naar voren. Bovendien worden we door BZK, CAOP maar ook anderen (werkgevers, vakbonden, instituten, experts, toonaangevende bladen) goed betrokken als er iets aan de orde is waarvan men weet dat wij er mee bezig zijn of meningen over hebben. Wat positief werkt is dat we een goede aanzet hebben weten te maken voor in ieder geval onze eigen agenda c.q. prioriteiten, hetgeen enige richting aan het werk geeft.

Verbinding met Bestuurskunde Leiden

Met prof. Steunenberg heb ik goed overleg over meer verbinding met Bestuurskunde. Met mijn specifieke invalshoek van politiek-bestuurlijke verhoudingen participeer ik in de Masters Bestuurskunde en word ik regelmatig gevraagd voor gastcolleges Bestuurskunde, zowel in Leiden als elders.

Onderzoeksprogramma arbeidsproductiviteit

Het (nogal omvangrijke) onderzoeksvoorstel arbeidsproductiviteit dat ik aanvankelijk ten behoeve van het GAK-fonds heb voorbereid is nog niet gehonoreerd. Zowel onderwerp als mijn aanpak trekken wel belangstelling, maar financiering is nog niet rond.

In 2010 was het van belang dat we consequent bleven ten aanzien van onze prioriteiten, en hebben geprobeerd om inderdaad de belangrijkste onderwerpen (ambtenarenstatus, arbeidsproductiviteit, leeftijdsbewust personeelsbeleid, arbeidsvoorwaardenvorming, flexibiliteit, arbeidsmarkt, professionaliteit) goed op de agenda te krijgen en te zorgen dat we een stap verder komen.

Participatie in bestuurskunde enerzijds en in de Masters anderzijds vind ik voorts een prioriteit in het academische domein.

Ik ben er van overtuigd dat we in de komende jaren, als het gaat om arbeidsverhoudingen, geheel nieuwe en onverwachte ontwikkelingen mee zullen maken die het extra nodig maken dat we daar als leerstoel bovenop zitten en ons steentje bijdragen. De beschikbare tijd is daarbij een punt van aandacht.

Artikelen, interviews, activiteiten prof. mr. R. Bekker

- Jaarverslag Albeda Leerstoel 2010.
- 13.01.10 : lid oppositiecommissie promotie P. Overeem.
- 22.01.10 : college Avicenna Academie voor Leiderschap. Civic Leadership Course.
- 25.02.10 : lunchcollege Campus Universiteit Den Haag, De Australische overheid en arbeidsverhoudingen.
- Columns in Management en consulting.
- Vragencollege Rijkstrainees 05.03.2010.
- Toespraak bij de startbijeenkomst van de Vereniging Ambtenaar en recht 16.03.2010.
- 31.03.10 : lezing Institute for Government, Londen.
- 14.04.10 : lunchcollege Campus Universiteit Den Haag, De overheid en de arbeidsverhoudingen in Zweden en Denemarken.
- Lid promotiecommissie Marcel Hoogwout 15.09.10.
- Lezing congres Bestuurskundige Interfacultaire vereniging Leiden 18.05.10.
- Artikel UK Government: "Less".
- College Avicenna "Haalt de overheid 2050?".
- Inleiding jaarcongres Albeda Leerstoel 4.11.10.
- Keynote speech congres ICT 2010, oktober 2010, Kurhaus Scheveningen.

- Leadership for a New Synthesis, inleiding conferentie New Synthesis, A Public Service Renewal Agenda for the 21st century, 18 November 2010, Londen.
- Ambtenaren hebben geen macht, bijdrage Lustrumalmanak 'Vier de macht, B.I.L. 2009-2010, pag. 43/44.
- Colleges Arbeidsverhoudingen bij de overheid, april/mei 2010, Bachelors Rechten.
- Colleges Political administrative relations, november/december 2010, Engelstalige Masters Bestuurskunde.
- College postacademische opleiding Rechtstaat, Universiteit Leiden, december 2010.
- Public Servant. In: Zoals een goed ambtenaar betaamt, liber amicorum prof.mr. C.R. Niessen.
- College political-administrative relations in de Engelstalige Masters Bestuurskunde (13 studenten).

3. Gezamenlijke activiteiten

a. Keuzevak Arbeidsverhoudingen bij de overheid

In het curriculum aan de faculteit der Rechtsgeleerdheid aan de Universiteit van Leiden is als keuzevak een vak opgenomen onder de titel 'Arbeidsverhoudingen bij de overheid'. Dit keuzevak staat open voor bachelorstudenten in het 2^e of 3^e jaar. De meeste studenten zijn afkomstig uit de juridische faculteit.

In een reeks van tien colleges voor 22 studenten (die niet allemaal tentamen hebben gedaan) wordt in het vak ingegaan op uiteenlopende onderwerpen die te maken hebben met de arbeidsverhoudingen bij de overheid. Onder meer komen aan de orde: het sectorenmodel en het CAO-overleg bij de overheid, de medezeggenschap bij de overheid, het collectief actierecht, de individuele rechtsbescherming, mediation, verhoudingen tussen politiek en ambtenaren, integriteit en vrijheid van meningsuiting. Dit keuzevak wordt door Loe Sprengers gecoördineerd en beide hoogleraren verzorgen de colleges. In 2010 nam verder mevr. mr. dr. Lydia Schut van het ministerie van BZK een college voor haar rekening.

Het aantal studenten zou nog wel iets hoger kunnen maar niet meer dan 25. Aandachtspunt is hoe we in de overall-uitstraling van het keuzevak en in de tien colleges voldoende lijn houden. De positionering van het keuzevak is daarbij enigszins lastig maar geeft ook kansen. Lastig is dat het vak in de periferie van de juridische faculteit zit maar wel overwegend juridische studenten (van overigens zeer uiteenlopende leeftijd en ervaring) trekt die wellicht nog niet allemaal toe zijn aan de extra moeilijkheid die voortkomt uit een behoorlijke portie bestuurskunde en politicologie. Kansrijk is dat we een unieke positie

hebben om een verbinding te maken tussen recht en (bestuurlijke) werkelijkheid. De Albeda Leerstoel is in die zin een unieke aanvulling, in casu van het sociaal recht dat daardoor ook verder tot ontwikkeling kan komen.

b. Platformfunctie Albeda Leerstoel

Albedagesprekken 2010

In de vier Albedagesprekken van 2010 is ervoor gekozen om meer inzicht te krijgen in de praktijk rondom thema's die als uitkomst van de gesprekken in 2009 hoog op de agenda van de toekomst van de arbeidsverhoudingen bij de overheid zijn geplaatst. In de gesprekken is ingegaan op verschillende thema's aan de hand van een concreet voorbeeld. Direct betrokkenen vertelden vanuit hun eigen ervaring over de ontwikkelingen in een bepaald thema binnen hun organisatie.

De thema's van de vier besloten bijeenkomsten waren:

- Arbeidsmarkt in tijden van financiële tekorten
- Professionalisering
- Arbeidsverhoudingen en arbeidsproductiviteit
- Arbeidsverhoudingen en heroverwegingen

Albeda jaarcongres 4 november 2010

Op basis van de gehouden Albedagesprekken en ook volgens de eerder gehouden enquête, bleven ook de volgende thema's op de agenda: De normalisering; De arbeidsmarkt; Flexibiliteit; Ambtenaren als professionals; Leeftijdsbewust personeelsbeleid. Deze thema's zijn verder verdiept tijdens de activiteiten in 2010.

Albeda scriptieprijs 2010

Tijdens het congres van 4 november 2010 is de jaarlijkse Albeda Scriptieprijs uitgereikt, dit keer aan Sietske de Ruijter voor haar scriptie "Werken bij het Rijk". Zij ontving de scriptieprijs uit handen van mevrouw ing. R.M. van Erp-Bruinsma, secretaris-generaal van het ministerie van BZK. De scriptieprijs belooft studenten uit het hoger en wetenschappelijk onderwijs voor het onderzoeken van vraagstukken op het gebied van arbeidsverhoudingen bij de overheid.

"Het eigene van de overheid"

In 2010 is de voorbereiding voor het project "Het eigene van de overheid" gestart met een publicatie die de basis vormt voor besloten en openbaar debat dat in 2011 wordt gehouden en wordt afgesloten met een slotpublicatie aan beleidsmakers. Het project is een samenwerkingsverband tussen CAOP, Albeda Leerstoel en Ien Dales Leerstoel en richt zich op de rol van de overheid nu en in de toekomst en wat die rol betekent voor het werken bij de overheid.